

Magazine

Cosun

NR. 1

2025

06

**Koers vasthouden
en lat omhoog**

08

De weg naar Unlock 30

16

Inzicht in de bodem

Werkbezoek Hare Majesteit Koningin Máxima

Woensdagmiddag 15 januari hadden we de eer om Koningin Máxima te verwelkomen in het Cosun innovation center. Dit bezoek volgde op het winnen van de Koning Willem I-prijs in de categorie grootbedrijf afgelopen jaar. Tijdens het bezoek kreeg de koningin, samen met Klaas Knot (voorzitter van de Koning Willem I Stichting), Ina Adema (Commissaris van de Koning in Noord-Brabant) en Ruud van den Belt (burgemeester van Steenbergen), een inkijkje in hoe Royal Cosun bijdraagt aan een duurzame toekomst. Met onze telers sprak zij over het waarborgen van een toekomstbe-

stendig verdienmodel, duurzaamheid op de akker en bedrijfsopvolging. Met medewerkers werd gesproken over de eiwittransitie, fermentatie, duurzaamheid en het optimaal benutten van reststromen. Een inspirerende dag die onze inzet voor duurzaamheid en innovatie onderstreept. Van het werkbezoek is een video gemaakt die u hier kunt bekijken:

Staatssecretaris Rummenie bezoekt Royal Cosun

Begin februari bracht staatssecretaris Jean Rummenie, samen met collega's van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,

een werkbezoek aan Royal Cosun. Tijdens het bezoek stond het volledig benutten van het potentieel van onze gewassen, het stimuleren van plantaardige innovaties en het waarborgen van een toekomstbestendig verdienmodel voor onze telers centraal. Tijdens de gesprekken werd het belang van samenwerking tussen de sector en beleidsmakers benadrukt. Cosun pleit voor een doelgerichte, circulaire aanpak om de landbouwketen toekomstbestendig te maken. Daarnaast werd de noodzaak van een breed scala aan hulpmiddelen voor efficiënte en verantwoorde gewasbescherming onderstreept. Een inspirerend bezoek en een waardevol gesprek over de toekomst van de Nederlandse landbouw en voedselketen.

Campagne 'Maak het met plant'

Begin februari lanceerde Cosun de mediacampagne 'Maak het met plant', waarin de oneindige mogelijkheden van planten worden getoond. Deze campagne benadrukt hoe gewassen zoals suikerbieten en aardappelen kunnen worden omgezet in innovatieve toepassingen die bijdragen aan een gezondere en duurzamere wereld. Met deze campagne willen we het mooie verhaal van Cosun actiever vertellen en met meer mensen delen. Kijk voor meer informatie op: www.cosun.nl/maak-het-met-plant.

Inhoud

Van de voorzitter.....	3
Ledenraad.....	4
Koers vasthouden en lat omhoog.....	6
De weg naar Unlock 30.....	8
Doelen Agrarische Dienst.....	10
Perspectief én uitdagingen.....	11
IRS-informatie.....	12
Kort nieuws.....	16

Contact

Cosun

Postbus 3411
4800 MG Breda
076-5303307
secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosunleden.nl

Cosun Beet Company agrarische dienst

Postbus 100
4750 AC Oud Gastel
0165-525252
agrarischedienst
@cosunbeetcompany.com
www.cosunleden.nl

Colofon

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Cosun Beet Company, IRS, DSPH, Ministerie van LNVN, Stefan van Dalen, Robert Modderkolk

Foto-omslag

Campagnebeeld uit 'Maak het met plant'

Basisontwerp

Wardtaal / Breda

Opmaak en druk

Drukkerij Roelofs, Enschede

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2025

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Kracht door samenwerking

Beste collega's,

We leven in turbulente tijden, waarin zowel de agrarische sector als onze coöperatie voor ongekende uitdagingen staan. Ik hoef u niet uit te leggen hoe snel onze wereld verandert en wat er allemaal op ons afkomt. Voor ons als telers gaat het om zaken zoals waterkwaliteit en mestruimte (NV-gebieden), de beschikbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen en arbeidskrachten, klimaatverandering en dalende gewasopbrengsten, en in bredere zin het verdienvermogen. Voor onze coöperatie en bedrijven gaat het om concurrentiekracht en een gelijk speelveld (Mercosur en Oekraïne), energieprijzen, arbeidskosten en het gebrek aan consistent overheidsbeleid. Dit heeft helaas ook een grote impact op de bietenprijs, waardoor veel collega's dit jaar onder kostprijs produceren. In deze dynamiek is het essentieel dat we ons als coöperatie blijven aanpassen en vooruitdenken.

De turbulentie die we ervaren, is een belangrijk startpunt geweest voor onze hernieuwde strategie Unlock 30, die we in dit magazine en tijdens de kringvergaderingen aan u presenteren. Onze nieuwe strategie is niet zomaar een plan; het moet ons helpen om als coöperatie nog sterker en veerkrachtiger te worden. Niet alleen voor deze generatie, maar ook voor de generaties na ons. Een goede strategie is als een kompas dat ons de weg wijst in onzekere tijden.

Het stelt ons in staat om onze doelen helder te definiëren en onze middelen effectief in te zetten. Daarnaast biedt het ons de flexibiliteit om in te spelen op veranderingen en kansen te benutten die zich voordoen. Maar bovenal moet het ons als coöperatie en akkerbouwers, samen met de medewerkers van Cosun, de kracht geven om samen te werken en onze gemeenschappelijke doelen te bereiken. Het uiteindelijke doel is daarbij altijd: zorgen voor een rendabele en aantrekkelijke bietenteelt in Nederland, nu en in de toekomst.

Het bereiken van dit doel gaat niet vanzelf. De komende jaren moeten we veel werk verzetten. We moeten blijven investeren in het onderhoud van onze fabrieken en onze productielocaties verder verduurzamen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Daarnaast moeten we als bedrijf blijven groeien, zowel in omzet als in winst. We zien het om ons heen: een agrarische coöperatie die niet groeit en waarvan de omzet en de winst stagneren, wordt ingehaald door de tijd, mede door stijgende kosten. Dit geldt zowel voor Cosun als voor onze eigen akkerbouwbedrijven. Daarom hebben we afgesproken: we blijven op koers maar de lat moet wel omhoog. Dit geldt ook voor de bietenprijs richting 2030.

In dit magazine geven wij u een eerste inzicht in hoe we dit willen bereiken. Tijdens de kringvergaderingen gaan we graag met u in gesprek over Unlock 30 en hoe we elkaar kunnen helpen en inspireren om hier invulling aan te geven. De onzekerheden in deze tijd zijn groot, maar we zijn overtuigd dat we met deze strategie niet alleen de uitdagingen van vandaag aankunnen, maar ook voorbereid zijn op de kansen van morgen.

Tot slot wil ik u bedanken voor uw voortdurende inzet en betrokkenheid. Laten we blijven samenwerken, ook richting 2030. De 125-jarige geschiedenis van Cosun toont aan dat we met elkaar grootse dingen kunnen bereiken.

Arwin Bos
voorzitter

Ledenraad staat stil bij voorlopige resultaten 2024

Op 12 februari zijn tijdens de eerste ledenraad van dit jaar de voorlopige jaarcijfers en de bietenprijs voor 2024 gepresenteerd. 2024 gaat te boek als een lastig teeltjaar, met een sterke daling van de suikerprijzen, wat terug te zien is in het rendement van de bietenteelt. Tegelijkertijd heeft Cosun een belangrijke basis gelegd voor de verdere ontwikkeling van een toekomstbestendige duurzame keten en een goed verdienmodel voor haar leden.

Bij de opening van de vergadering benadrukte voorzitter Arwin Bos dat de bietenprijs over de campagne van 2024 lager is dan eenieder vooraf had verwacht. Dit onderstreept het belang van de vernieuwde strategie, die erop gericht is om minder afhankelijk te worden van de suikerprijs door samen stappen vooruit te zetten en een toekomstbestendige teelt te realiseren. CEO Hans Meeuwis en CFO Mieke

Philipsen namen de ledenraad mee in de voorlopige resultaten: een omzet van € 3.439 miljoen in 2024. Met een voorlopig bedrijfsresultaat voor leden-toeslag van € 386 miljoen. Hoewel dit historisch gezien een goed resultaat is, betekent het een daling ten opzichte van het uitzonderlijke jaar 2023 (€ 525 miljoen).

Voorlopige resultaten 2024

De resultaten van 2024 laten een gemengd beeld zien. Enerzijds is er de daling van de bietenprijs, die voornamelijk wordt veroorzaakt door de sterk gewijzigde marktomstandigheden in de suikermarkt. Dit bevestigt de nog steeds grote afhankelijkheid van de volatiele suikermarkt. Anderzijds heeft Cosun aanzienlijke structurele verbeteringen doorgevoerd in 2024. Een groot deel hiervan komt voort uit kosten- en efficiëntie-optimalisatie. Een ander deel is gerealiseerd door groei-initiatieven. Zo hebben de aardappelactiviteiten sterke resultaten laten zien, onder andere door uitbreidingen in China en Polen. Ook de afzet van plantaardige ingrediënten ontwikkelde zich positief, terwijl de verdere internationalisering van co-producten bijdroeg aan de langetermijngroeagenda. Het voorlopige bedrijfsresultaat voor ledentoeslag van € 386 miljoen is lager dan in topjaar 2023 (€ 525 miljoen).

Ledenfinanciering

Cosun biedt leden de mogelijkheid om voor een bepaalde tijd geld bij de coöperatie vast te zetten tegen een aantrekkelijke rente. Sinds 2023 bepaalt de raad van beheer het maximum percentage van de volledige bietenafrekening (exclusief BTW) dat mag worden ingelegd. De raad van beheer heeft het volgende vastgesteld: De minimale inleg voor 2025 is € 1.000,- (2024: idem). Het maximale percentage van de bietenafrekening (excl. BTW) dat kan worden ingelegd voor 2025 is 75% (2024: 50%). Meer informatie en rentepercentages zijn te vinden op cosunleden.nl.

Tegelijkertijd heeft Cosun in 2024 ruim € 250 miljoen kunnen investeren in de strategische en operationele agenda, met een rendement op het geïnvesteerd vermogen van 21%, dat boven de langetermijndoelstelling van Cosun ligt. De financiële positie is daarmee solide en biedt ruimte voor verdere investeringen en overnames. Een sterke basis voor de toekomst.

Business groepen

Mieke Philipsen gaf de ledenraad meer inzicht in de details van de resultaten van het afgelopen jaar. De omzet van € 3,4 miljard lag iets lager dan in 2023. Dit komt onder andere door het wegvallen van de omzet van het verkochte SVZ en door lagere afzetvolumes en minder marge door de export van suiker buiten Europa. Binnen de business groepen springt Aviko er met het positieve resultaat uit: de omzet in friet is gestegen. Granulaat en vlokken zijn wat teruggevallen, maar dit valt tegen elkaar weg. Bij Sensus is de afzet van inuline gestegen met 17%, maar de prijzen zijn daarentegen met 8% gedaald. Duynie zag een toename in afzet van 5% maar ook een prijsdaling van 15%. Bij Cosun Beet Company is, door onbalans in vraag en aanbod op de suikermarkt, een significante daling in suikerprijzen te zien, die naar verwachting ook in 2025 zal voortduren. Bovendien liet de locatie in Anklam een tegenvallend resultaat zien. In totaal laat Cosun Beet Company een daling in resultaat van € 157 miljoen zien. De resultaten uit nieuwe business dragen op dit moment nog niet bij. Cosun Biobased wordt in de komende periode afgebouwd na het besluit niet verder te investeren. Cosun Protein bevindt zich nog in de opbouwfase, en is daardoor nog verlieslatend, maar ontwikkelt zich wel conform verwachting. Alles bij elkaar, is kalenderjaar 2024

historisch gezien een goed jaar voor Cosun, het tweede beste jaar ooit zelfs. Helaas voor onze leden is dat dit niet terug te zien in de bietenprijzen.

Bietenprijzen

De ledentoeslag over 2024 bedraagt in totaal € 74 miljoen. In 2023: was dit nog € 267 miljoen. Het grote verschil zit in het suikerresultaat. De ledentoeslag wordt namelijk voor een groot deel bepaald door het suikerresultaat van het lopende campagnejaar van het vierde kwartaal 2024 tot en met het derde kwartaal van 2025. De sterke daling van de suikerprijzen in 2024 en 2025 heeft een fors lager suikerresultaat tot gevolg in de eerste drie kwartalen van 2025, waarbij weinig verdiend zal worden aan suiker. Deze actuele marktsituatie leidt direct tot een daling van de bietenprijzen.

Daarnaast is in de ledentoeslag vorig jaar een te optimistische prognose gemaakt van het te verwachten suikerresultaat in de eerste drie kwartalen van 2024. Als gevolg van de grote turbulentie op de suikermarkt in 2024 is vorig jaar omgerekend € 6,75 per ton teveel uitbetaald. Normaal gesproken zou dit bedrag volgens de afgesproken bietenprijssystematiek volledig in mindering worden gebracht op de bietenprijzen over teeltjaar 2024. De raad van beheer heeft echter besloten om hier eenmalig een uitzondering op te maken ten gunste van de leden en de helft van dit bedrag voor een tweede keer uit te keren. Dit omdat een dergelijk grote afwijking in de prognose van het suikerresultaat niet was voorzien bij de introductie van het nieuwe bietenprijssysteem. Met dit besluit wil de raad van beheer enerzijds recht doen aan het belang van het lid en de bietenprijzen van vandaag, maar anderzijds het coöperatieve belang op de lange termijn respecteren. De verrekening in de bietenprijzen over campagne 2024/2025 vanwege de te hoge uitbetaling van vorig jaar, is daarom door de raad van beheer vastgesteld op € 3,50 (afgerond). Hierdoor komt de bietenprijs dit jaar uit op € 47,25 per ton netto bieten standaardkwaliteit. Dit komt neer op een extra uitbetaling aan de leden van in totaal 21 miljoen euro, die voor

rekening komt van het eigen vermogen van de coöperatie.

De ledenraad sprak uitvoerig haar zorgen uit over de omvang van afwijking in de prognose van vorig jaar en het effect op de bietenprijs van dit jaar. De raad van beheer erkende deze zorgen en gaf aan de komende tijd te onderzoeken of verbeteringen in de systematiek mogelijk zijn om in de toekomst beter in te spelen op marktdynamiek.

De balans opmakende komt de prijs voor bieten van gemiddelde kwaliteit uit op € 43,52 (2023: € 67,09). De gemiddelde opbrengst per hectare bedraagt € 3.272 (2023: € 5.879). Dit is een teleurstellend resultaat voor onze leden. De bietenprijs over teeltjaar 2024 is dan ook uitgebreid besproken door de raad van beheer, raad van toezicht en ledenraad.

Vooruitzichten 2025

Een van de belangrijkste vragen binnen de ledenraad is hoe volgend jaar een betere bietenprijs kan worden gerealiseerd, vooral gezien de huidige situatie op de suikermarkt. Hans Meeuwis blikt vooruit op 2025, een jaar met opnieuw uitdagende marktomstandigheden. Maar ook een jaar waarin we onze vernieuwde strategie Unlock 30 implementeren. Een strategie die specifiek gericht is op het ontwikkelen van een toekomstbestendige duurzame keten en een goed verdienmodel voor de leden.

Met dat verdienvermogen in het vizier, gaat de lat binnen Cosun omhoog. Om tegenwicht te kunnen bieden aan de stijgende kosten in de keten, de onvoorspelbaarheid van suikermarkt en andere factoren zoals (geo)politieke onzekerheden, richt Cosun zich op verdere kosten- en efficiëntieverbeteringen, duurzaamheid en winstgevendende groei in aardappelproducten, co-producten en ingrediënten. Hans sloot de vergadering hoopvol af door het vertrouwen uit te spreken dat Cosun zich ook komend jaar weer vol inzet om zich verder te versterken.

Amber Koning
Communicatiespecialist ledenzaken

Verkiezing Marjolein Slappendel

In deze ledenraad werd Marjolein Slappendel voorgedragen als kandidaat lid van de raad van beheer. Marjolein stelde zichzelf voor en beantwoorde vragen van de ledenraad. Jacqueline Rijdsijk gaf namens de selectiecommissie een toelichting op het profiel en het proces. De ledenraad stemde vervolgens unaniem voor het benoemen van Marjolein als nieuw lid van de raad van beheer. Marjolein bedankte voor het vertrouwen van de ledenraad. Zij verheugt zich om de organisatie, de leden en hun bedrijven beter te leren kennen.

Afscheid Ben van Doesburgh

Ben van Doesburgh besloot terug te treden uit de raad van beheer om plaats te maken voor meer diversiteit. Ledenraadslid Rudy van Goor bedankte hem namens de ledenraad. Ben sprak zijn waardering uit en bedankte de leden van Cosun voor het in hem gestelde vertrouwen. Hij gaf aan zijn rol altijd met plezier te hebben vervuld. Tot slot was Arwin Bos, namens het bestuur, Ben zeer erkentelijk voor zijn betrokkenheid, steun, betrouwbaarheid en verbindende eigenschappen.

Koers vasthouden en lat omhoog

Na Unlock 25 is er nu de nieuwe strategie Unlock 30 waar Cosun de komende zes jaar invulling aan gaat geven. Met deze strategie houden we vast aan onze ingezette koers, maar maken we ook bewust nieuwe keuzes en gaat de ambitie richting 2030 verder omhoog. Hans Meeuwis, CEO van Royal Cosun, vertelt erover.

“In 2021 maakten we een heel bewuste keuze over het soort bedrijf dat we willen zijn: een bedrijf dat zich verder ontwikkelt in verdienvermogen, winstgevende groei en duurzaamheid. Terugkijkend waren het overwegend goede keuzes die onze coöperatie verder hebben gebracht. De resultaten in winst en wat we de afgelopen jaren aan onze leden uitkeerden waren hoger dan verwacht. We hebben op veel onderdelen goede stappen gezet, in behoorlijk turbulente tijden. Daar wil ik onze leden en medewerkers voor bedanken,” begint Hans positief.

Nieuwe realiteit

Maar er is ook een keerzijde. “We zagen de wereld snel veranderen en de kosten fors stijgen. We zijn in een nieuwe realiteit beland, met veel turbulentie op geopolitiek en macro-economisch vlak. Denk hierbij aan de ontwikkelingen rond de Verenigde Staten en de oorlog in de Oekraïne, de klimaat- en energiecrisis, de onduidelijkheid rondom het landbouwbeleid en de toenemende onvoorspelbaarheid

van de markt. We verwachten dat deze dynamiek de komende jaren niet minder zal worden. In die uitdagende wereld is het belang van een heldere koers en duidelijke keuzes naar een duurzaam verdienmodel essentieel.”

Voortbouwen

De ingeslagen weg van Unlock 25 biedt hier een solide basis om vanuit te kunnen vertrekken. “De kaders en vertrekpunten zoals vastgesteld door de raad van beheer, raad van toezicht en de ledenraad geven hier een helder kompas. We hebben destijds de juiste keuzes gemaakt, door in te zetten op een meer resultaat gedreven organisatie en te bouwen aan een toekomstbestendige portfolio en integrale benadering op verduurzaming. We zitten in goede groeisegmenten: heerlijke, nutritionele en circulaire producten op basis van onze huidige en nieuwe gewassen en co-producten. Onze geselecteerde markten laten een gezonde groei zien op de lange termijn. We hebben goede slagen gemaakt in de juiste richting. Ik ben echter niet

tevreden. Onze afhankelijkheid van de schommelingen in de suikermarkt blijft fors en de verdere transitie van ons portfolio kost tijd. De kostenstijgingen in Nederland zijn hoog en de benodigde investeringen in een toekomstbestendige keten aanzienlijk, zowel voor Cosun als haar leden. We zullen daarom als Cosun verder moeten versnellen op onze ambities. Daar bouwen we met Unlock 30 op voort.”

Terug naar de basis

Het is geen geval van ‘kopiëren, plakken en door’. “We geloven in waar we staan en in het perspectief voor Cosun. Maar de uitdagingen naar de toekomst toe zijn groter, dus de lat moet omhoog. Om daarin de juiste keuzes te kunnen maken, moet je eerst terug naar de basis. We zijn en blijven een coöperatie van bietentelers, gericht op een toekomstbestendig verdienvermogen voor onze leden. Dat is een fundamenteel principe en moet altijd het vertrekpunt zijn. Vervolgens kijk je naar je doelstelling: waarom zijn we hier op aarde? Om voedzame en

circulaire oplossingen te ontwikkelen door het maximale uit de plant te halen en daar samen met elkaar waardevolle, heerlijke en gezonde producten van te maken.”

Voeding centraal

Het belang van het verder verbeteren van het onderliggende verdienvermogen blijft een topprioriteit binnen Cosun. Daar wordt in 2025 en de komende jaren verder vol op ingezet. Maar kostenoptimalisatie alleen is niet voldoende, ook groei is essentieel naar de toekomst. In keuzes in het portfolio zit daar ook de focus op, waarbij voeding nog meer centraal is komen te staan in Unlock 30. “We willen in het portfolio voldoende risicospreiding hebben, zodat deze uiteindelijk bijdraagt aan een beter en stabielere resultaat voor Cosun. Daarnaast willen we een toekomstbestendige portfolio, met relevante plantaardige producten en meer toegevoegde waarde voor de consument van nu en in de toekomst. Op basis van onze onderzoeken en de ervaring van de afgelopen jaren schalen we verder af in biobased, non-food materialen en zetten we meer in op groei in plantaardige voeding en voedingsingrediënten. Naast suiker, aardappelen en co-producten, zijn voedingsingrediënten de vierde pijler onder onze strategie.”

Ontwikkeling voedingsingrediënten pijler

De ambitie hiervoor is groot en dat is ook nodig. “We willen met dit nieuwe groeigebied op de lange termijn zo’n 30% van onze omzet genereren. Dat

is een omvang die ook nodig is voor een relevante bijdrage aan het verdienvermogen. Denk hierbij aan producten zoals inuline, plantaardige vezels, eiwitten en alternatieven. Daar zijn we echter nog niet en moeten we nog een flinke slag maken. Het ontwikkelen van een nieuwe vierde pijler kost tijd en vraagt om investeringen. Deels zal dat organisch lukken, vanuit de groei van onze eigen activiteiten, deels zal dat via partners en acquisitie gaan. Daar zetten we met Unlock 30 ook vol op in.”

Verdere groei in aardappel-producten en co-producten

Met Unlock 30 herbevestigen we ook de verdere ontwikkeling en groei in Aviko en Rixona. “Hier hebben we mooie stappen gezet de afgelopen jaren, met verdere verbetering van de resultaten, marktpositie en internationale groei. We hebben ons goed kunnen positioneren, aangetoond dat we hierin succesvol kunnen zijn en zien dat het een groeiende markt is voor de lange termijn. De concurrentie neemt hier toe. Hier investeren we in, met een focus op geografische expansie en hoogwaardige producten met toegevoegde waarde waaronder diverse frietsoorten en snacks. Dit alles op een competitief en duurzaam productienetwerk. Voor co-producten blijven we investeren in internationale groei in Europa en verdere diversificatie van het portfolio.”

Dé suikerproducent blijven

Vanzelfsprekend blijven we bovenal natuurlijk ook een suikerproducent.

“Dé suikerproducent”, nuanceert Hans. “We zijn in staat geweest een sterke positie op te bouwen in schaalgrootte en kostenleiderschap, met oog voor duurzaamheid. Die positie moeten we zien te behouden. In deze snel veranderende wereld is en blijft dat een uitdaging. Focus ligt hier op versnellen op verdere verbetering van kostenefficiëntie, verduurzaming en maximale verwaarding van de suikerbiet. Het vraagt complexe en kostbare activiteiten en een beleid waarin waarde creatie centraal staat, waarbij we nastreven dat we niks van de biet verloren laten gaan.”

Unlock het volledige potentieel

Niet voor niets heet onze strategie dan ook weer ‘Unlock’. “We willen het volledige potentieel van onze planten en Cosun ‘unlocken’, ontgrendelen. We moeten daarbij nog meer dan voorheen op zoek naar hoe we het maximale uit onze planten en ons bedrijf kunnen halen. Dat lukt door het iedere dag een beetje beter te doen.” Dit alles willen we op zo’n duurzaam mogelijk manier. “We zetten in op een toekomstbestendige duurzame keten. Met een forse optimalisatie van het energiegebruik en de CO₂-uitstoot van onze fabrieken richting 2030. Dit is nodig om competitief te blijven naar de toekomst. Zo ook de ondersteuning van onze leden en partners met het coöperatieve programma Groeikracht, op het gebied van waterkwaliteit en plantgezondheid. Duurzaamheid kan alleen maar hand in hand gaan met verdienvermogen en de beschikbaarheid van alternatieven. Daar moeten onze activiteiten dan ook aan bijdragen.”

Keuzes maken en doorpakken

Al onze activiteiten moeten leiden tot een toekomstbestendig duurzame keten en goed verdienmodel voor onze leden. Dat is waar we als organisatie voor staan. Wij moeten ervoor zorgen dat boeren kunnen blijven boeren, ook nog ver na 2030. In deze tijd vraagt dat om keuzes maken en doorpakken. Dat is wat we met Unlock 30 doen.”

Kim de Boij
Redacteur

De weg naar Unlock 30

Terwijl de bestaande Unlock 25 strategie succesvol en nog volop in uitvoering was, begonnen de voorbereidingen voor de opvolger, Unlock 30, al in de loop van 2023. Inmiddels is de nieuwe strategie een feit. Maar hoe zijn we hiertoe gekomen? Hoe verliep dat proces en wie hebben eraan meegewerkt? Arwin Bos, voorzitter van de raad van beheer, vertelt erover.

“Het allereerste dat we bespraken, is: hoe zorgen we dat iedereen zich gehoord en betrokken voelt in het proces?”, begint Arwin. “Je hebt als coöperatie namelijk niet alleen met een directie en bestuurders te maken, maar ook met ledenraadsleden en leden. De leden hebben uiteindelijk de belangrijkste stem binnen onze organisatie.”

Uitgangspunten

Mede daarom werd de eerste sessie met de ledenraad vroeg georganiseerd. “In december 2023 al. We wilden de belangrijke uitgangspunten met hen bespreken. Willen we bijvoorbeeld een coöperatie van bietentelers blijven? Willen we in andere producten dan suiker actief blijven?”

En moet de coöperatie ook actief zijn in de verduurzaming op de akker? Diezelfde vragen legden we ook voor aan de leden tijdens de kringvergaderingen in februari 2024.”

We zijn en blijven een coöperatie van bietentelers

Zo'n drieduizend leden dachten tijdens de kringvergaderingen mee. “Het is mooi om zoveel betrokkenheid te ervaren. Ik denk dat weinig coöperaties dat evenaren. En dat terwijl suikerbieten voor onze telers niet altijd het belangrijkste gewas is. De input die we vanuit de leden kregen, was heel waardevol. Wat ik het mooiste vond, was dat er totaal geen discussie was over de organisatievorm. We zijn en blijven een coöperatie van bietentelers en gaan voor de lange

termijn, voor de generaties van morgen. Dat gevoel leefde nog veel meer dan ik vooraf dacht en heeft nu ook een duidelijkere plek gekregen in onze visie en missie.”

Breed draagvlak

Waar Arwin ook benieuwd naar was, was naar het standpunt van leden over de rol van Cosun in de uitdagingen op de akkers. “Zou iedereen het een goed idee vinden dat wij ons daarmee bezighouden? Of vinden de telers dat we ons maar vooral moeten richten op een goede bietenprijs? Bij Groeikrachtprojecten, zoals de N-mineraalmetingen, merken we al een breed draagvlak voor onze initiatieven en ook tijdens de strategiesessies bleek dat leden de inzet van de coöperatie op dit vlak waardevol vinden. Het gezamenlijk invullen van de opgaven waar we voor staan, is ook essentieel voor de toekomst van onze sector.”

Forse dilemma's

Nu klinkt het allemaal vrij eenvoudig, maar in de vorming van de nieuwe strategie waren er ook forse dilemma's. “Die legden we aan de ledenraad en leden voor. Willen we bijvoorbeeld actief zijn in China? Dat geeft risico's, maar je alleen tot Europa beperken ook. En willen we de 50/50-verhouding van uitbetaling aan de leden en investeringen in het bedrijf behouden? Ondanks alle uitdagingen was het antwoord: ja. Ook dat laat weer zien dat onze leden echt voor de lange termijn gaan. Voor ons als raad van beheer is dat natuurlijk heel prettig. We kunnen op een goede manier blijven bouwen aan een gezonde toekomst.”

Meningen verdeeld én verenigd

Een 'ja' betekent overigens niet altijd een '100% ja' vanuit alle leden. “Niet iedereen is het altijd met elkaar eens. Dat kan en hoeft ook niet. Dat bleek onder meer tijdens de Lagerhuis-sessie die we met de ledenraad hielden. In die sessie moest iedereen bij elk thema een kant kiezen, daar fysiek naartoe lopen en vervolgens vanuit twee groepen de discussie met elkaar aangaan. Je ziet dan dat je anders kunt denken, maar dat je er met wederzijds respect ook altijd weer samen uitkomt. Soms kwamen uitkomsten uit op 80/20, soms op 50/50. Wij namen steeds al die meningen mee in onze besluiten.”

Experts

Ook experts werden in het proces betrokken. “Een van de dilemma's was bijvoorbeeld: wat doen we met energie? Grote energiebesparingen vragen ook grote investeringen. Zijn die nodig? Wat gebeurt er met de coöperatie als we iets niet doen? In dat soort vraagstukken is het goed om de kennis van interne en externe experts in te roepen, zodat je meer concreet inzicht krijgt in het hele vraagstuk en goed onderbouwde besluiten kunt nemen.”

Input, verwerking, advies, besluitvorming

Al die vraagstukken leiden tot uitgangspunten die vervolgens door de concerndirectie verwerkt zijn in een voorstel voor de strategie. De besluitvorming wordt vervolgens

officieel gedaan door de raad van beheer en de raad van toezicht. Arwin legt uit hoe het formeel zit: “De leden en ledenraad geven input, de directie bereidt de strategie voor en geeft advies aan de bestuursorganen. De raad van beheer beslist vervolgens over de strategie, die daarna moet worden goedgekeurd door de raad van toezicht. Voor het eerste deel, het ophalen van de input en het bepalen van de uitgangspunten, hebben we een half jaar uitgetrokken. Vervolgens zijn in de zomer de plannen verder uitgewerkt en in het najaar heeft de besluitvorming plaatsgevonden.”

Bedrijfsplannen

Tegelijkertijd werden richting het najaar ook nieuwe plannen voor de verschillende Cosun-bedrijven gevormd. “Op basis van de uitgangspunten voor de nieuwe strategie konden zij aan de slag met concrete plannen voor hun bedrijf. Het is aan de CEO en zijn team om hierin richting te geven vanuit de uitgangspunten en de strategie die we met elkaar hebben afgesproken. Dat staat allemaal wat verder af van het boerenerf maar is voor ons wel belangrijk. De strategie moet immers worden uitgevoerd en een succes worden.”

Vierde pijler

Uiteindelijk moet natuurlijk alles dus een positieve uitwerking hebben op dat boerenerf. “De kosten voor telers zijn hard gestegen en de suikerprijs gaat alle kanten op, dus is het belangrijk dat we nog meer gaan groeien op andere producten zodat uiteindelijk de uitbetalingsprijs voor de suikerbieten omhoog gaat en stabiel wordt. Naast suiker waren we al gericht op aardappels en co-producten, maar daar voegen we nu een vierde pijler aan toe: gezonde voedingsingrediënten. We denken dat we in de toekomst met deze extra pijler als coöperatie nog sterker staan. Daar zullen we de komende periode hard aan werken.”

Kim de Boij
Redacteur

Doelen Agrarische Dienst

De nieuwe strategie van Cosun, Unlock 30, wordt vertaald naar specifieke doelen voor Cosun Beet Company en vervolgens naar de Agrarische Dienst. Onder de huidige strategie Unlock 25 heeft de Agrarische Dienst in 2021 zijn doelen en acties geformuleerd. In de afgelopen vier jaar zijn al aanzienlijke resultaten geboekt.

De Agrarische Dienst streeft naar duurzame grondstofvoorziening door innovatie en continue verbetering. Jaarlijks wordt met de telers gezorgd voor voldoende bieten om minimaal de bestaande klanten te voorzien van suiker tegen gunstige prijzen. Het doel is de suikeropbrengst per hectare te verhogen. Hoewel deze de laatste jaren is gedaald door bladschimmels, latere zaai en weersomstandigheden. Bij de start van Unlock 25 was de vijfjaarsgemiddelde suikeropbrengst 13,8 ton per hectare, nu is dit 13,5 ton suiker per hectare. Acties richten zich op het verhogen van de opbrengst door betere beheersing van bladschimmels met sensoren, de BAS app en afwisseling van middelen. Het IRS heeft hiervoor de adviezen opgesteld.

Waterkwaliteit

Met de maatschappelijke opgaves zoals waterkwaliteit ontstaat onzekerheid over de beschikbaarheid van voldoende areaal voor de bietenteelt op korte en middellange termijn. Daarom is Cosun een pilot gestart om te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn over de landsgrens, indien bij eigen telers geen ruimte meer mocht zijn.

Doorontwikkeling ledenportaal

Een goed werkend ledenportaal is van groot belang voor telers en telerstevredenheid. Het aanbod wordt dusdanig

Campagne 2024/2025

De verwerking van de fabrieken in Hoogkerk en Dinteloord is goed verlopen met een gemiddelde capaciteit van ruim 55.000 ton per dag.

Opbrengstcijfers:

Suikeropbrengst: 12,2 ton per hectare
Wortelopbrengst: 75,0 ton per hectare
Percentage suiker: 16,3%
Winbaarheid: 90,5
Percentage tarra: 11,2%

afgestemd, dat hier maximaal aan kan worden bijgedragen. Zo wordt het portaal met de BAS-app doorontwikkeld om meer informatie en gerichte adviezen te ontsluiten en het gebruiksgemak te verhogen.

Bietentransport

Een ander actiepoint is de aanbesteding van het bieten-transport en de afnameplanningen. Door slimme verbeteringen in de logistieke operatie worden kostenstijgingen beheerst. De kwaliteit van de planningen is de afgelopen paar jaar verbeterd, met een consistentere uitvoering. Telers die vroeg willen leveren, moeten vroeg ingedeeld worden. Met extra oplaadeenheden in het Oldambt hoefden telers in zandgebieden niet naar voren gehaald te worden. Ook wordt onderzocht hoe AI de planningen verder kan uniformeren en efficiënter kan maken. Door gemiddelde afstanden naar de fabriek geautomatiseerd te berekenen, kunnen we de leveringswensen drie weken later opvragen dan vier jaar geleden. In 2025 is dit op 1 mei.

Marges agroproducten

Het laatste actiepoint is de verbetering van de marges van agroproducten zoals bietenpulp en Betacal. Voor pulp wordt in samenwerking met Duynie gekeken hoe kosten verlaagd en marges verhoogd kunnen worden. Voor Betacal wordt de productie slimmer uitgevoerd door betere afstemming. De hoeveelheid product in de vrije verkoop moet omhoog. Dit gebeurt mede door intensievere benadering van andere markten, buiten de bietenteelt. Hierdoor hoeft minder via de telerregeling afgezet te worden en dat is gunstig voor Cosun en de leden.

Arno Huijsmans
Directeur Agrarische Zaken

Perspectief én uitdagingen

Dit jaar lag de gemiddelde opbrengst van 12,2 ton suiker per hectare aanzienlijk lager dan het vijfjarig gemiddelde. Voor veel telers was de opbrengst per hectare teleurstellend. De verschillen in opbrengst tussen regio's en telers zijn groot. Door diverse factoren is de vijfjarige gemiddelde suikeropbrengst de afgelopen jaren gedaald. Samen streven we ernaar deze trend te keren.

Rasontwikkelingen

De ontwikkeling van nieuwe rassen draagt bij aan robuustere opbrengsten. De rassenlijst voor 2025 bevat nieuwe toevoegingen voor alle resistenties. Vanuit teeltoptiek is het belangrijk om een juiste keuze te maken voor de benodigde resistentie(s). De aanbeveling is om voldoende resistenties te kiezen. Onnodig extra resistenties selecteren die niet nodig zijn voor het perceel kan opbrengst kosten. Zo ligt de opbrengst van rassen met rhizoctoniaresistentie ongeveer 8% lager dan die van andere rassen. Gelukkig neemt het aanbod van rassen met een verbeterd cijfer voor bladgezondheid cercospora de laatste jaren toe.

Bladschimmels en sensoren

In het teeltseizoen 2024 heeft cercospora, vooral in het zuiden van het land, aanzienlijke schade veroorzaakt. Voor een duurzame en rendabele bietenteelt is het essentieel om

bladschimmels nu en in de toekomst te beheersen. Via rasontwikkelingen zijn verbeteringen zichtbaar. Het advies was om bij de eerste tekenen van aantasting (zichtbare vlekjes) een bespuiting uit te voeren. Helaas bleek dit afgelopen jaar in sommige gevallen te laat te zijn. Voor het komende teeltseizoen zal het advies meer gebaseerd zijn op infectiewaarden (DIV-waarden). Hierbij zijn sensoren onmisbaar. Sensoren helpen bij het bepalen van de infectiekansen en daarmee de kans op vlekjes. Deze sensoren berekenen infectiewaarden voor cercospora op basis van de temperatuur en luchtvochtigheid gemeten in het bietengebied. De infectiewaarden zijn indicatief voor het bietenperceel waar de sensor in staat. Hoe hoger de infectiewaarden, hoe groter de kans op infectie, mits er sporen van cercospora aanwezig zijn op het perceel. Bij hoge infectiewaarden wordt via de BAS-app een waarschuwing verzonden op basis van de gegevens van de dichtstbijzijnde

sensor en de perceelsrisicofactor. Hoe breder het meetnetwerk, hoe beter het inzicht. Schaf daarom vooral een sensor aan voor uw eigen perceel.

Gewasbeschermingsmiddelen

In de bietenteelt in de EU-27 is sinds 2017 het aantal toegelaten actieve stoffen gedaald van 85 naar 53. Hierdoor is de gereedschapskist en aantal middelen aanzienlijk kleiner geworden. Het grootste teeltknelpunt op dit moment is de beheersing van bladluis en de mogelijke verspreiding van het vergelingsvirus. Vrijstellingsaanvragen zijn ingediend om hopelijk enige vorm van beheersing mogelijk te maken, maar de uitkomst is nog onzeker. Eind 2024 deelde het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) een lijst met actieve stoffen die de toelatingnorm voor de waterkwaliteit in oppervlaktewater structureel overschrijden. Ook hier staan actieve stoffen op die worden gebruikt voor de bietenteelt. Het is van belang dat we als keten onszelf maximaal inspannen om emissies van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater tot een minimum te beperken. Een voldoende brede gereedschapskist met gewasbeschermingsmiddelen blijft voorlopig noodzakelijk voor een rendabele en toekomstbestendige bietenteelt. Voor een blijvend doelmatig middelenpakket is het ook belangrijk om aandacht te besteden aan waterkwaliteit en het beperken van emissierisico's.

Job Jan Simmelink
Manager Agrarische Dienst

Stabiele organische stof draagt bij aan het vastleggen van koolstof (foto: Stefan van Valen).

Handvatten voor emissiereductie

De uitstoot van broeikasgassen heeft negatieve gevolgen voor het klimaat. Daarom zijn in het Klimaatakkoord van Parijs en het Nederlandse Klimaatakkoord doelen gesteld om de emissies van broeikasgassen te verminderen. Ook in de landbouw moeten stappen worden gezet om deze doelstellingen te behalen.

De uitstoot van broeikasgassen wordt uitgedrukt in CO₂-equivalenten. Naast koolstofdioxide zijn lachgas (N₂O) en methaan (CH₄) belangrijke bronnen van broeikasgasemissies in de landbouw. Methaan ontstaat bij de spijsvertering van koeien en bij de afbraak van organisch materiaal in de mestopslag. Lachgas komt onder andere vrij na het toedienen van mest of kunstmest. Het verminderen van deze emissies levert veel winst op, omdat lachgas een zeer sterk broeikasgas is. Het broeikas effect van één kilogram lachgas staat gelijk aan 273 kg CO₂. Het verminderen van emissies

kan op twee manieren: door de uitstoot te verminderen of door koolstofopslag in de bodem. Ammoniak en nitraat zijn geen broeikasgassen, maar hun verlies leidt tot indirecte lachgasemissies.

Bron van emissie

Om te weten welke maatregelen effectief zijn, is het belangrijk om te begrijpen hoe lachgas ontstaat. Lachgas wordt gevormd bij de omzetting en afbraak van nitraat via microbiologische processen, bekend als nitrificatie en denitrificatie. Vooral denitrificatie is een belangrijke bron.

Naarmate er meer minerale stikstof in de bodem aanwezig is, neemt het risico op lachgasvorming toe. Dit risico wordt versterkt als het zuurstof-

Verantwoordelijkheid van deze rubriek

Postbus 20
4670 AA Dinteloord
0165-516 070
irs@irs.nl
www.irs.nl

Eindredactie
Jurgen Maassen

Gewasbeschermingsbulletin 2025 bijgevoegd

Het IRS heeft weer het Gewasbeschermingsbulletin geactualiseerd. Daarin staan alle schaderepels, bestrijdingsmaatregelen en informatie over middelen. Was iemand u voor? Deze is ook digitaal te raadplegen: www.irs.nl/gewasbeschermingsbulletin.

gehalte in de grond afneemt, bijvoorbeeld door verdichting of verzadiging van de grond. Daarnaast spelen temperatuur, pH en het organische stofgehalte een rol.

Bemesting aanpassen

Door bemesting wordt minerale stikstof aangevoerd. Zeker bij kunstmest kan dit in korte tijd beschikbaar komen. Dit levert geen problemen op, tenzij er door hevige neerslag of bijvoorbeeld verdichting zuurstofarme omstandigheden in de grond optreden. Dan kan er stikstof verloren gaan en is er minder voor het gewas beschikbaar. Om dit risico te beperken, kan de totale gift gesplitst worden. Omdat bieten bovendien pas vanaf het zesbladstadium een aanzienlijke stikstofbehoefte hebben, is het ook niet nodig om de volledige gift in één keer, rond het zaaien, toe te dienen. Veelbelovend is het toevoegen van nitrificatieremmers aan drijfmest. Deze remmers vertragen het nitrificatieproces, en kunnen de stikstofbenutting verhogen en lachgasvorming reduceren.

Optimale voorziening

Minder stikstof aanvoeren is ook effectief. Dit begint met het vaststellen van de optimale gift om een te hoge stikstofvoorziening te voorkomen. Een Nmin-monster geeft uitsluitsel over de beginvoorraad. De adviesgift kan daarna worden berekend via www.irs.nl/stikstofbemesting. Een groenbemester of vlinderbloemige voorvrucht in de rotatie levert stikstof na.

De lagere gift die daardoor voor het gewas nodig is, betekent dat er minder emissies aan de teelt toegerekend hoeven te worden, omdat er minder (kunst)mest nodig is. Ook de productie van deze kunstmest hoeft dan niet in de berekening worden meegenomen. Dit geldt ook voor rijenbemesting, waarbij 15% minder stikstof gegeven hoeft te worden.

Koolstof opslaan

De tweede route is het vastleggen van koolstof in de bodem. Aanvoer van vaste mest, compost of andere organische stofrijke bronnen is hierin cruciaal. Vooral stabiel organisch materiaal met een hoge C/N-verhouding is hiervoor effectief. Doordat de gewasresten van bieten weinig effectieve organische stof bevatten, is de jaarlijkse afbraak van organische stof vaak groter dan de aanvoer via gewasresten. Extra aanvoer in de rotatie is daarom gewenst. Groenbemesters zijn om die reden een welkome aanvulling op de organische stofbalans.

Afbraak van bietenblad

Die gewasresten vormen ook een risico op emissies. Omdat het blad relatief makkelijk afbreekt, komt er ook snel nitraat beschikbaar, zeker bij een vroege oogst. De combinatie van ingewerkte bladresten en natte grond komt in het najaar veelvuldig voor. Dit kan tot lachgasvorming leiden. Door bietenblad niet in te werken, wordt dit proces fors beperkt, maar dit kan wel tot ammoniakvorming leiden.

Bovendien is onderwerken wel zinvol om de afbraak van schimmelsporen te versnellen. De keuze om al dan niet in te werken, is dus afhankelijk van meerdere belangrijke factoren. Een groenbemester of wintergraan kan stikstof weer benutten.

Verbrandingsmotoren

Hoewel de uitstoot van lachgas de grootste emissiefactor is in de bieten-teelt, is ook de uitstoot van CO₂ relevant. Verbrandingsmotoren stoten direct CO₂ uit. Door bewerkingen te minimaliseren of te combineren, kan een werkgang worden uitgespaard. Een ander voorbeeld is het gebruik van robots, zoals de Farmdroid, of elektrisch beregenen. Emissiereductie is daarmee een bedrijfs- en bouwplanbrede uitdaging.

André van Valen
specialist bodem en bemesting

Bemesting in lijn met de gewasbehoefte minimaliseert risico's op verliezen.

Gezonde bodem is weerbaar tegen ziekten en klimaat

Onder extreme weersomstandigheden zoals langdurige of hevige neerslag, droogte in combinatie met hoge temperaturen, wordt het gewas aan abiotische stress blootgesteld. Om de impact van het weer, ziekten en plagen te verminderen, is een gezonde bodem nodig.

Een goede bodemstructuur heeft veel voordelen die elkaar versterken. Het zorgt voor een gezonde, klimaatbestendige bodem.

Het weer heeft ook invloed op het optreden van ziekten en plagen. De bodemstructuur, zuurtegraad en gewasrotatie zijn belangrijke ingrediënten voor een gezonde bodem. Het belang hiervan wordt in dit artikel toegelicht.

Goede bodemstructuur

De structuur van de bodem is enorm belangrijk. Wanneer de bouwvoor of de ondergrond verdicht is, zitten bodemdeeltjes dicht op elkaar. Hierdoor kan water bij overvloedige neerslag niet goed wegzakken. Het zal zich dan een weg zoeken over de oppervlakte, met plasvorming of afspoeling van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten als gevolg. Bij een verdichte grond kunnen ook de wortels niet of nauwelijks door de bodem groeien, met als gevolg dat de opname van nutriënten hapert. Hierdoor is de plant zwakker en gevoeliger voor aantasting door ziekten en plagen. Doordat de plant niet optimaal kan groeien, is ook het compenserende vermogen klein. Daardoor wordt de

opbrengstderving door aantasting van ziekten en plagen groter. Bij een belemmerde wortelgroei heeft de biet in droge perioden eerder gebrek aan vocht. Daarnaast kunnen in een verdichte bouwvoor en ondergrond schimmels makkelijker door de bodem heen groeien. Plekken op een perceel die (langdurig) nat blijven, zijn gevoeliger voor bodemschimmels. Violetwortelrot is met name een probleem op plekken in percelen kleigrond waar de structuur slecht is. Ook de bodemschimmel *Polymyxa*, die het rhizomanievirus overbrengt, gedijt goed onder vochtige omstandigheden.

Optimale pH

Bodemschimmels als *rhizoctonia* en *aphanomyces* gedijen goed bij een lage pH. Violetwortelrot en phoma hebben juist de voorkeur voor een hogere pH. Voor bieten is het belangrijk om te streven naar een pH van $\geq 6,5$ op zavel- en kleigronden en 5,3 tot 5,8 op lichte gronden. Bij een te lage

Met de GroenWijzer-tool kunnen telers en adviseurs duidelijk de positieve en negatieve kanten van plantensoorten op ziekten, plagen en natuurlijke vijanden in kaart brengen.

pH groeit de biet slecht, waardoor deze gevoeliger is voor aantasting door allerlei ziekten en plagen. Ook verloopt de opname van vocht en voedingsstoffen minder goed. Binnen het bouwplan zijn bieten vaak het gewas dat het meest baat heeft bij een hoge pH. Daarom is een onderhouds- of reparatiebekalking binnen het bouwplan het meest effectief voor de bietenteelt. Door bemesting of uitspoeling van calcium verzuurt de grond ieder jaar een beetje. Zandgronden hebben geen grote calciumbuffer die de pH reguleert, zoals op kleigronden. Daarom daalt de pH op zandgronden sneller en moet er vaker bekalkt worden om de grond in een goede conditie te houden.

Uitgekiende gewasrotatie

Met een goede gewasrotatie kan ook worden gestuurd op een gezonde en goede bodem. Kies daarom na gewassen met een hoog risico op structuurschade bij de oogst voor diepwortelende groenbemesters of een maaigewas als volgende teelt, met een groenbemester als nateelt. Dit bevordert het herstel van structuurschade. Voldoende aanvoer van organische stof in de rotatie is belangrijk voor een goede waterhuishouding en nutriëntenvoorziening. Organische stof zorgt voor een actief bodemleven en stikstoflevering, wat helpt bij de bemesting van het gewas en de ontwikkeling van ziekten en plagen beperkt, zoals vrijlevende wortelaaltjes. Meer informatie over de rotatie en maatregelen die effectief zijn voor de beheersing van ziekten en plagen en een weerbare bodem zijn te vinden op www.best4soil.eu, www.gezondgewastool.nl en groeikracht.cosun.nl.

André van Valen
(specialist bodem en bemesting)
Bram Hanse
(specialist plantgezondheid)

Organische stof houdt de bodemvruchtbaarheid op peil en draagt bij aan een weerbare bodem.

GroenWijzer-tool

In de bietenteelt spelen verschillende natuurlijke vijanden een rol bij de beheersing van ziekten en plagen. Al vroeg in het seizoen zijn insecten, zoals loopkevers, soldaatkevers en sluipwespen actief. Later in het seizoen verschijnen lieveheersbeestjes en nog later ook zweefvliegen en gaasvliegen. Het is bekend dat deze natuurlijke vijanden bladluizen eten, maar velen eten ook andere plaaginsecten. Zo eten loopkevers bijvoorbeeld ook de eitjes van bieten- vliegen, bietenkevers en emelten.

Handig hulpmiddel

Voor hun overleving en voeding zijn de meeste natuurlijke vijanden afhankelijk van bepaalde plantensoorten. De GroenWijzer-tool geeft inzicht in welke plantensoorten de verschillende natuurlijke vijanden stimuleren, zodat telers en adviseurs makkelijker keuzes kunnen maken voor het inzaaien of aanplanten van groenstroken. De tool laat ook zien in welke mate de plantensoorten bijdragen aan bestuiving en het landschap. Daarnaast toont de tool welke plantensoorten bepaalde ziekten en plagen bij suikerbieten kunnen vermeerderen. Door de gevaren en de positieve eigenschappen van de planten te combineren, helpt de tool telers om gemakkelijk de juiste planten te selecteren om natuurlijke vijanden te stimuleren.

Elma Raaijmakers
(specialist insecten en aaltjes)
Levine de Zinger
(specialist insecten)

www.groenwijzer.nu/tool

Inzicht in de bodem: N-mineraalproject 2024 en 2025

In 2024 heeft het N-mineraalproject door de voor- en najaarsmetingen op hetzelfde perceel meer informatie opgeleverd. Op initiatief van Groeikracht Cosun is het project opgezet om telers beter inzicht te geven in de hoeveelheid minerale stikstof, specifiek in de laag van 0-90 cm. Dit inzicht is belangrijk voor het optimaliseren van bemesting en het verbeteren van de waterkwaliteit.

In 2024 werden meer dan duizend percelen bemonsterd, verdeeld over de drie Cosun-gewassen: aardappelen, suikerbieten en cichorei. De resultaten van deze metingen zijn inmiddels verwerkt. De gemiddelde hoeveelheid Nmin voor de aardappelpercelen was 73 kg N per hectare, voor de suikerbietenpercelen 28 kg N per hectare, en voor de cichoreipercelen 31 kg N per hectare. Deze resultaten worden samengevoegd in een rapport voor de deelnemers, waarin naast de gemeten stikstofhoeveelheden, ook een verdere duiding en een stikstofbalans zijn opgenomen. Deze rapporten worden in maart verstuurd. Deelnemers aan het project ontvangen hun persoonlijke rapporten, die niet alleen inzicht geven in de gemeten stikstofhoeveelheden, maar ook handvatten bieden voor een optimale bemesting in het komende seizoen.

gewas	aantal percelen	Nmin 0-90 cm
aardappelen	100	73
bieten	1.011	28
cichorei	70	31

Omdat één jaar natuurlijk niet voldoende is om volledige inzichten te verkrijgen, wordt het N-mineraalproject in 2025 voortgezet. Het is belangrijk om robuuste gegevens op te bouwen, en daarom is het mooi om te zien dat het aantal deelnemers dit jaar is toegenomen. Voor 2025 hebben bijna 1.400 bedrijven zich aangemeld, met in totaal meer dan 3.500 percelen. De percelen van het project 2025 worden in het voorjaar, tussen eind januari en 15 maart, bemonsterd. De deelnemers ontvangen dan de uitslag van de eerste meting, waarmee zij hun bemesting kunnen optimaliseren. In het najaar van 2025 wordt een tweede meting

uitgevoerd op dezelfde percelen, wat zorgt voor een gedegen en compleet overzicht van de stikstofdynamiek gedurende het groeiseizoen. De najaarsmeting geeft een indicatie van het risico op de uitspoeling van stikstof.

Het N-mineraalproject biedt niet alleen inzicht in de stikstofhoeveelheden in de bodem, maar helpt telers ook om verantwoorde keuzes te maken voor hun bemesting. Dat draagt uiteindelijk bij aan een betere waterkwaliteit. Samen werken aan een goede waterkwaliteit begint met inzicht in de stikstofniveaus in de bodem. Het project levert belangrijke data voor telers om hun bemesting, indien nodig in overleg met hun adviseur, effectiever in te richten. Inzicht biedt niet alleen bewustwording over de stikstofhoeveelheden, maar kan ook aantonen dat de situatie al goed is, wat natuurlijk positief is. We kijken uit naar de voortzetting van dit waardevolle project in 2025 en naar de verdere inzichten die het zal opleveren voor zowel de telers als de sector als geheel.

Tip voor bieten- en cichoreitellers

Maak gebruik van de handige applicaties voor stikstofbemesting op:

- www.irs.nl/applicatie-stikstofbemesting
- <https://cichoreinet.cichorei.nl/teler/stikstofberekening.html>